

Triển lãm cá nhân

Tuấn Mami

trong từng hơi thở - không gì đứng yên

2/3 - 9/5/2018

“Có đất, đất đang xơ xác

Có nước, nước ùn đục ngầu

Đó vẫn là cảnh thiên địa sơ khai”

(trích từ “Đẻ Đất Đẻ Nước”)

Dự án ‘Trong từng Hơi thở Không gì Đứng yên’ của Tuấn Mami lấy cảm hứng từ sử thi ‘Đẻ Đất Đẻ Nước’ của người Mường* cổ. Mang đậm tinh thần “vạn vật hữu linh”, sử thi này đưa ra lý giải của người Mường về sự hình thành trời đất từ thưở hỗn mang, về những đấu tranh của loài người để có thể chung sống hoà thuận với muôn loài, và đặc biệt là với nhau, trong thế giới ấy. Là kết quả của chuỗi thực địa (bắt đầu từ năm 2014 và vẫn đang tiếp diễn) tại các khu vực khai thác đá ở Hà Nam quê hương của nghệ sĩ, bộ tác phẩm đa phương tiện này nghiên cứu và tư liệu hoá những thay đổi tàn bạo trong cảnh quan tự nhiên, hệ sinh thái và cấu trúc văn hoá; cũng như những khủng hoảng môi trường mà quá trình khai thác thiên nhiên một cách chóng mặt và thiếu bền vững đã để lại cho người dân nơi đây.

Những suy đồi đi kèm với công cuộc công nghiệp hoá, hiện đại hoá. Những ưu tiên ngạo mạn và ham muốn tham lam của con người. Những lụy tàn đầy tính bạo lực của tự nhiên. Những sụp đổ về cấu trúc của một xã hội đang trên đà hướng tới cái lý tưởng... Đây là những khái niệm đan xen chông chéo khắp môi trường hầu như không-loài-người của ‘Trong từng Hơi thở - Không gì Đứng yên’. Tất cả mọi thứ, từ tầm vóc mệnh mông của không gian trưng bày; vị trí lác đác của các nghệ phẩm; tới tông màu lạnh lùng và không khí tách rời của các hình ảnh đều hướng tới việc khắc hoạ một tương lai hậu-thảm hoạ.

Nơi đây.

Mong manh... chút vết tích còn lại của loài người

lấn khuất giữa những hồ, những núi, những quang cảnh tàn lụi

Thiên đường đang tái tạo, hay tàn phá dần mệnh mông?

Mẹ Thiên nhiên cận kề cái Chết, hay đã đến lúc hồi sinh?

Linh cảm nặng nề về một thiên tai đang chờ chực ập tới, tầng dần âm độ của nó thông qua quá trình vật lý hoá song song của những phẩm chất đối nghịch nhau: cái tĩnh lặng đối diện với cái chuyển động; cái gần gũi đối diện với cái xa lạ; cái cảm lạnh đối diện với cái nhiều tạp. Như thế, một phản-địa đang đang phủ bóng đen của nó lên khắp cái thế giới lơ lửng giữa bóng đêm và bình minh; giữa kết thúc và tái sinh; giữa quá khứ và tương lai. Bằng cách hé lộ một cảnh quan chứa đựng cả mâu thuẫn lẫn hy vọng; một hiện thực ít-được-nói, ít-được-nghe về con người và mảnh đất quê anh, Tuấn Mami đòi hỏi chúng ta phải đối diện với sự thật khó chối bỏ: con người, dù có chiêm nghiệm, tự vấn và kháng cự đến đâu, một lần nữa, sẽ lại mắc kẹt trong những huỷ diệt và sáng tạo của chính mình.

*Người Mường là dân tộc thiểu số (với dân số lớn thứ ba trong số 53 nhóm dân tộc thiểu số của Việt Nam). Họ sinh sống tại khu vực miền núi phía Bắc của đất nước.

TUẤN MAMI

Sinh năm 1981 và tốt nghiệp Đại Học Mỹ Thuật Việt Nam năm 2006, Tuấn Mami là nghệ sĩ thị giác đa ngành sống và làm việc tại Hà Nội, với thực hành bao gồm các loại hình: sắp đặt, video, trình diễn và nghệ thuật ý niệm. Liên tục khám phá các phương pháp biểu đạt mới mẻ, Tuấn Mami tạo được chỗ đứng trong quang cảnh nghệ thuật quốc tế với những thử nghiệm (ở cả không gian riêng tư và công cộng), đôi khi mang tính táo bạo, đôi khi đậm chất thiền định. Một mặt, chúng bóc tách cách thức con người tương tác với nhau và với thế giới xung quanh, đồng thời đưa ra một phản chứng về hiện trạng xã hội đương đại; mặt khác, lại phản hồi và cố gắng xoay chuyển hay thay đổi (những quan điểm về) hiện trạng này. Năm 2012, Tuấn Mami thành lập trung tâm nghệ thuật MAC-Hanoi; năm 2013, đồng sáng lập Nhà Sàn Collective; và hoạt động dưới vai trò Giáo viên thỉnh giảng tại San Francisco Art Institute. Anh đã tham gia tích cực các liên hoan nghệ thuật, triển lãm và chương trình nghệ sĩ lưu trú uy tín trong và ngoài nước như: ‘Những chân trời có người bay 3’ (Hà Nội, Việt Nam, 2014-2016), ‘In.Visible Borderline’ (MetaHouse Art Space, PhnomPenh, Campuchia, 2016), ‘Krisis’ (Bonington Gallery, Nottingham, Anh Quốc,, 2016) v.v

BILL NGUYỄN

Bill Nguyễn là nghệ sĩ-giám tuyển quan tâm đến việc nghiên cứu và phát triển một hình thức và không gian thực hành khác, mang tính địa phương cho công việc giám tuyển tại Việt Nam. Sau khi tốt nghiệp chuyên ngành Mỹ thuật tại ĐH Nottingham Trent (Vương quốc Anh), Bill tái nhập cộng đồng nghệ thuật địa phương dưới vai trò nghệ sĩ, giám tuyển và người làm giáo dục. Từ năm 2009 đến 2011, anh thiết kế các chương trình workshop giáo dục cho Hà Nội DOCLAB – Trung tâm Thực hành Phim tài liệu và Video thử nghiệm. Năm 2012, anh đồng dẫn dắt chương trình giáo dục liên ngành ARTLAB dành cho sinh viên và nghệ sĩ trẻ, tập trung vào giao thoa nghệ thuật với các lĩnh vực sáng tạo khác. Cùng năm, anh đồng sáng lập không gian nghệ thuật Manzi Art Space (Hà Nội), và bắt đầu hợp tác với Nhà Sàn Collective (Hà Nội) dưới vai trò giám tuyển khách mời. Một số dự án chọn lọc gần đây: ‘0395A.ĐC: Triển lãm cá nhân của Ly Hoàng Ly’, The Factory (2017); ‘Những chân trời có người bay 3’, Nhà Sàn Collective, Hà Nội (2016); ‘Into Thin Air’, Manzi, Hà Nội (2016). Bill đã tham gia khoá workshop cho giám tuyển trẻ thuộc Berlin Biennial lần thứ 8, và chương trình CuratorsLAB do Viện Goethe Đông Nam Á khởi xướng. Hiện tại, Bill là trợ lý giám tuyển tại Trung tâm Nghệ thuật Đương đại The Factory (TP. Hồ Chí Minh).

THE FACTORY

Trung tâm Nghệ thuật Đương đại The Factory (The Factory) là công trình đầu tiên ở Việt Nam được xây dựng dành riêng cho các hoạt động văn hoá, nghệ thuật đương đại. Là một tổ chức cá nhân và độc lập, The Factory xây dựng và giới thiệu các hoạt động mang tính liên ngành, nhằm mở rộng kiến thức về nghệ thuật đương đại và các xu hướng văn hoá ở Việt Nam. Ngoài ra, The Factory còn bao gồm một thư viện nghệ thuật với tài liệu nghiên cứu phong phú; chuỗi chương trình workshop giáo dục; khu vực làm việc nhóm kết hợp song song với nhà hàng hữu cơ và tổ hợp quán cà-phê, quầy bar. Hoạt động như một doanh nghiệp xã hội, mọi lợi nhuận từ các hoạt động kinh doanh của The Factory đều được đầu tư tiếp tục vào các chương trình nghệ thuật trong tương lai. <http://factoryartscentre.com>

Địa chỉ: 15 Nguyễn Ư Dĩ, p.Thảo Điền, Quận 2, Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam

Điện thoại: +84 (0)28 37442589
Email: info@factoryartscentre.com

Website: www.factoryartscentre.com

Gửi lời cảm ơn chân thành tới: Phi đội siêu nhân: Đỗ Văn Hoàng & Phạm Minh Đức (Panda Po) [đạo diễn hình ảnh] | Tạ Minh Đức, Lê Xuân Tiến, Quán Đính [quay phim] | Nguyễn Hữu Hải Duy [thiết kế âm thanh] | Nguyễn Huỳnh Phương An [thiết kế, nhiếp ảnh] | Lê Dụng Hiệp [kĩ sư tự động học] | Linh Cam & Nguyễn Mạnh Long [trợ lý kĩ thuật] | Xưởng gốm Hiên Vân | Xưởng sáng tác Rijksakademie | Marianne Peijnenburg & Anthony Sgard [nghệ sĩ gốm] | The Factory: Ti-a [nhà sáng lập] | Zoe Butt [chỉ đạo nghệ thuật] | Lê Thiên Bảo [trợ lý giám tuyển] | Dương Mạnh Hùng [phiên dịch] | Nhung Lê & Ngân Huỳnh [thiết kế đồ hoạ] | Sơn Đoàn & Vi Phạm [xin tài trợ & truyền thông] | Huỳnh Văn Tuấn và đồng nghiệp, Nhơn Lê, Tuấn Nguyễn, Khanh Trần, Lộc Lê, Thảo My, Bội Nhi [đội ngũ sắp đặt]| Nguyễn Thị Thanh Nữ [tư vấn pháp lý] | Huy Hà [cơ sở vật chất] | Hằng Nguyễn [kế toán] | Thủy Design House, Nhà Sàn Collective, Coeverything, Ga0, Nhật Q. Võ, Dương Anh Xuân [hỗ trợ kĩ thuật]

CHƯƠNG TRÌNH CỘNG ĐỒNG:

24 THÁNG BA: ‘Sự sống chênh vênh’ - thảo luận của Tuấn Mami và Khvay Samnang về các thực hành nghệ thuật và nghiên cứu xoay quanh sự mai một trong thế giới thể xác (của tự nhiên) cũng như trong thế giới tinh thần (của con người) ở thời kỳ công nghiệp hoá quá độ.

07 THÁNG TƯ: Art Tour cùng Bill Nguyễn.

Tổ chức và tài trợ:

THE FACTORY
CONTEMPORARY ARTS CENTRE

Với sự hỗ trợ từ:

Đối tác truyền thông:

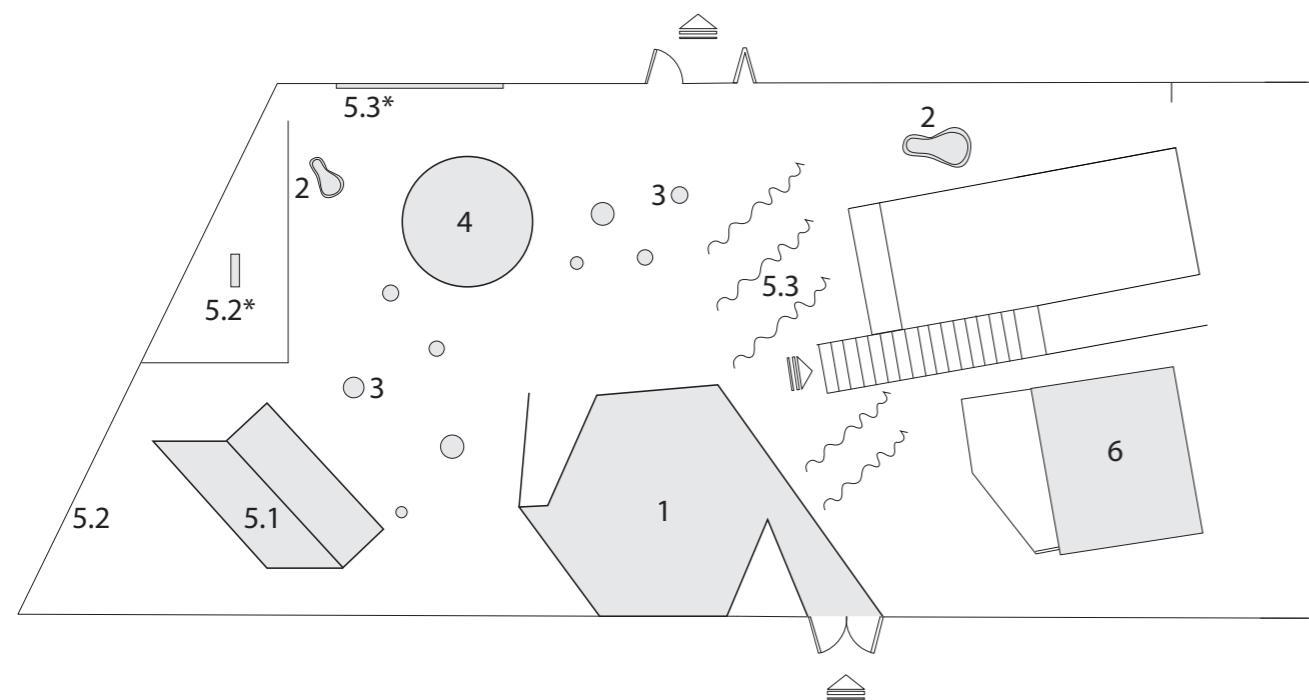
Le MERIDIEN
SAIGON

1

Trong từng Hơi thở
Sắp đặt video sáu kênh
Video dài 30 giây -
mô phỏng chiều
dài một hơi thở con
người. Lặp liên tục

Bao phủ bề mặt căn phòng hình lục giác, tác phẩm sắp đặt video sáu kênh trở thành cửa ngõ để ta tiến vào lòng không gian 'Trong từng Hơi thở - Không gì Đứng yên'. Tạo thành một vòng gần như khép kín, tác phẩm thu lại hình ảnh của những ngọn núi - tất cả chìm trong một làn sương trắng mỏng manh. Thoạt nhìn, những quang cảnh thanh bình này gợi nhớ đến tranh thủy mặc, nơi thiên nhiên được khắc hoạ như chốn bồng lai tiên cảnh, ẩn chứa phép thuật kỳ diệu. Ở một tầng lớp nghĩa khác, phong cảnh trong tranh thủy mặc cũng là để thể hiện nỗi trăn trở cá nhân của họa sĩ, mong muốn được thoát ly khỏi thế giới trần tục, giao hòa với thiên nhiên như một phép tĩnh tâm hay một phản hồi xã hội. Cách xử lý phong cảnh của Tuấn Mami trong tác phẩm này thì sao? Nghệ sĩ đang muốn kể ta nghe câu chuyện gì?

Biển sương trắng mờ che phủ thiên nhiên nơi đây, thực chất, được tạo ra từ bụi đá - hay, tàn dư từ những vụ nổ mìn khai thác trên các dãy núi. Suốt gần hai thập kỷ qua, vô số công ty khai thác khoáng sản đã mọc lên ở Hà Nam, nơi Tuấn Mami sinh ra và lớn lên; ngày ngày thực hiện công cuộc nổ núi, phá rừng. Rác thải từ các nhà máy gây tắc nghẽn sông suối, chất độc thẩm đậm nguồn nước; hàng nghìn hộ gia đình chịu cảnh điều đứng, hàng nghìn sinh mạng dần dần tàn lụi. Những gì tưởng chừng bình yên, lại đang trầm mặc hé lộ một nhân quan khác về 'cái đẹp'.

2

Hồ
Đất, bụi đá, xi măng
& cây đại
Kích thước đa dạng

Rời căn phòng lục giác, trước mắt ta hiện lên một hoạ đồ các tác phẩm khác nhau, dàn trải trong không gian triển lãm. Đây và kia, một chùm sắp đặt được thắp sáng, lặng lẽ nằm trên sàn như những hồ nước đóng băng, chết tróc trôi nổi vô định. Phải chăng đây là nơi an nghỉ dành cho Mẹ Thiên Nhiên, hay là những dấu hiệu chung cực do chính con người tạo ra cho mình? Làm từ bột đá, đất và cây đại, chuỗi điêu khắc này tượng trưng cho vòng luân hồi sinh-lão-bệnh-tử-tái sinh - nơi những mảnh vụn (sót lại sau khi tàn phá càn quét) được tái cấu trúc thành tác phẩm nghệ thuật (giờ với sinh linh riêng và ý nghĩa mới của mình).

3

Núi
Đất, đá rêu &
mô-tơ cảm biến tự động
Kích thước đa dạng.
Tương tác với vận động
của con người

Không gian hậu-huỷ diệt này - với cảm giác hoang tàn, vắng bóng người - phần nào trở nên dễ thở hơn với trò chơi con trẻ ai cũng quen thuộc: trò chơi trốn-tìm. Quan sát thật kỹ - và ta thấy thấp thoáng những quả núi hài nhi đủ kích cỡ, lúc đứng một mình, lúc cụm thành cặp hoặc nhóm. Tiến về phía chúng - và ta hiểu rằng những cấu trúc bé nhỏ ấy luôn cố trốn chạy; như thể điều kiện tiên quyết là ta phải cầm chắc phần thất bại, đuổi theo những thứ ta không thể kiểm soát, vượt khỏi tầm tay những thứ ta không có quyền sở hữu. Giữa trò chơi cút bắt này, một căn phòng đứng sừng sững. Bước vào trong - và cuộc vui chấm dứt. Trước mặt ta, nhô lên từ đất, một đụn bụi như đang nổ - hay đang thở thoi thóp, chốc chốc lại bật lên chút sinh khí, như thể đang đối thoại với ta, chỉ điểm những kẻ mang tội. Ở cả hai tác phẩm này, tính tương tác (giữa người xem và nghệ thuật) dường như được khuyến khích và hy vọng, nhưng lại chẳng được chấp thuận hay thoả mãn. Im lặng trở thành hình phạt tối thượng; xa cách trở thành hình thức giao tiếp duy nhất.

4

Nổ
Mô-tơ tự động & bột đá
60 x 40cm (DIAM. x H)

5. Khu vực lưu trữ:

Chuỗi tư liệu được thu thập tại các Khu vực lưu trữ hé lộ quá trình sáng tác của Tuấn Mami, thể hiện cách tiếp cận đa phương tiện (bao gồm nhiếp ảnh, video, sắp đặt...) trong việc hiện thực hoá ý tưởng của nghệ sĩ. Được trưng bày tại đây là các thử nghiệm đang tiếp diễn, liên quan đến dự án trong triển lãm này.

5.1, 5.3 & 5.3*

Tại khu vực này, nghệ sĩ sử dụng tre, đá và bạt, tái cấu trúc hình dáng túp lều thường được người dân bản địa dựng vội vàng bên đường làm nơi nghỉ chân. Bên trong và bao quanh túp lều xuất hiện các tổ hợp hình ảnh tĩnh và động (mà Tuấn Mami đã quan sát và thu thập trong những chuyến thực địa từ năm 2014 đến nay). Một vài trong số chúng đóng vai trò là nguồn cảm hứng chủ đạo cho tổng thể triển lãm (ví dụ, xuất hiện một lần nữa ở đây là hình ảnh của những hồ bị đóng băng, những ngọn núi hài nhi, hay đụn bụi đang thở). Một số khác lại toát ra khí chất trừu tượng, cảm giác lãng đãng (tương tự những hình ảnh trong sắp đặt video sáu kênh, hay loạt thử nghiệm video xung quanh). Tất cả đều hé lộ tính bạo lực của quá trình ô nhiễm và huỷ hoại đang xảy ra với thế giới tự nhiên và thế giới loài người nơi đây. Hình ảnh núi non bị san phẳng, chụp từ vệ tinh, được đặt kế guồng máy hoạt động không ngừng nghỉ của các nhà máy, cần cầu, xe tải. Bên cạnh những nhà cửa, chùa chiền bị rạn nứt (do ảnh hưởng của bom mìn), được che phủ bởi các tấm rèm màu tím đa sắc độ (một số đã được nghệ sĩ thu thập và tái dựng ở phía bên kia phòng triển lãm), là những hình ảnh khắc hoạ đời sống thường nhật ở Hà Nam. Một lần nữa, tất cả cảnh vật, muông thú, con người đều chìm trong một lớp mù trắng ma mị.

Bên trong lều, bằng cách đặt một bình rượu (được chưng cất từ thực vật thu lượm trên những quả núi đang dần biến mất), xung quanh là các ly shot tự phục vụ, một cuốn sách giới thiệu hành trình và cách thức chưng cất rượu, Tuấn Mami đã chuyển hoá không gian này thành nơi ta có thể tụ tập, có thời gian để trò chuyện. Suốt quá trình nghiên cứu của mình, nghệ sĩ đã gặp gỡ nhiều người. Mỗi người trong số họ đã giúp anh vượt qua khó khăn, hoặc định hình khái niệm và hiện thực hoá dự án này. 'Trong từng Hơi thở - Không gì Đứng yên' bắt đầu như một hành trình cá nhân, và tạm khép dưới dạng một cuộc du hành cùng cộng đồng - một chuyến đi không thấy điểm đến, nhưng cần được chia sẻ, chiêm nghiệm và tiếp nối. Ở đây, bình rượu và những chiếc ly như là sự dẫn dụ vào cuộc thảo luận; sự liên đới, liên kết sẽ là khởi nguyên của hành vi; và hành vi sẽ tạo ra thay đổi.

5.2 & 5.2*

Các thử nghiệm video bao quanh lều đóng vai trò như tiết đoạn dẫn nhập vào một hiện thực (mang tính mơ, ảo), hay cũng có thể là một giấc mơ (cấu thành từ hiện thực); bị bao phủ bởi lớp lớp sóng Sin* ở các tần số khác nhau, đan xen với những âm thanh được thu trực tiếp tại hiện trường - triết tách, phân mảnh, không còn ở thể nguyên dạng. Ở đây, cả thị giác và thính giác của ta đều bị thách thức: liệu ta có thể nhận biết cái không-thể-nhận biết, cái chưa-thể-ly giải, cái khó lĩnh hội thấu đáo? Sử dụng đa dạng thủ pháp điện ảnh, với mạch kể chuyện phi-tuyến tính, thế giới thị giác hỗn mang mà các video này tạo ra không cho phép đôi mắt/đôi tai ta được ngơi nghỉ. Những cảnh quay ngọn núi xơ xác từ trên cao hoà vào cảnh những cỗ máy đang nghiền ngấu thiên nhiên. Những đồ vật và nơi chốn mang tính lễ nghi nhảy lên ngăn ngừa những phân đoạn dài, khắc hoạ các nhân vật thực hiện những hành động mơ hồ (một người đàn ông - liên tục dẫm, nhảy trên ụ đất; một nhóm những người đàn bà đeo mặt nạ - đứng yên như đá tảng; một cậu bé hơn hờ giao tiếp - tiếng cậu cảm lạnh hoàn toàn). Trong một không gian trưng bày khác, hai video được giữ trọn trong khối điêu khắc kim loại hình chữ nhật. Nhìn vào bên trong - và chậm rãi, từ từ - hình ảnh những toà nhà và thiên nhiên bị phá nát, nổ thành nghìn vụn dần hiện lên, phóng to, tiến lại gần phía ta.

Dựa trên những tiết tấu về Ngũ hành của triết lý phương Đông (Kim-Mộc-Thủy-Hoả-Thổ) và suy niệm về mối quan hệ mang tính quy phục và dựa dẫm giữa loài người và những đức tin (Khí-Nhân), chuỗi thử nghiệm video khám phá đường biên mờ nhạt giữa: ham muốn thống trị thiên nhiên, và sự lệ thuộc của con người vào những nguyên tố căn bản để sinh tồn; sự tôn thờ các nguyên tố đến mức mù quáng, và cách con người làm ngơ trước những số phận do chính họ đẩy vào cảnh thống khổ; cách con người lừa phỉnh, bóc lột thiên nhiên, và những cố gắng đẩy lùi ro, cốt để được đóng vai Chúa trời (tin rằng ta là những kẻ đi quy phục thế giới, những người kiến tạo đời sống, những nhà chỉ huy quá trình sáng tạo vạn vật).

*Sóng Sin là loại sóng cơ bản nhất làm nên âm thanh, và được ứng dụng nhiều trong thực tế, ở các ngành vật lý, toán học, kỹ thuật, xử lý tín hiệu... (ví dụ, được sử dụng để kiểm tra độ tinh nhạy của tai; trợ giúp quá trình trị liệu khiếm thính hay mất thính lực). Người ta cho rằng sóng Sin mang tính thôi miên cao; có khả năng gây ảnh hưởng trực tiếp sức khoẻ con người và 'hướng' não bộ tới các trạng thái ý thức khác nhau.

6

Mũ
Điêu khắc gồm:
34 x 25 x 30cm
(H x W x D)
Chân sắt:
170cm (H)

Chia cắt (hay di dời?)
Trong cô đơn (hay bị lãng quên?)

Một mình, đứng bên trên toàn bộ các tác phẩm còn lại, chuỗi điêu khắc kết thúc triển lãm mang hình dáng của những chiếc mặt nạ - trống rỗng, lơ lửng, giữa thính không. Làm từ gốm, với kích thước giống thật, bộ điêu khắc là sự tái hiện lại hình ảnh chiếc mũ che mặt, được người dân Hà Nam sử dụng khi làm đồng, lao động trong nhà máy, khai thác trên bãi đá... Nó không chỉ thể chân cho sự vắng bóng tiếng nói con người đầy chủ đích xuyên suốt triển lãm, mà còn đóng vai trò như tượng đài vinh danh những thứ đã trải qua thử thách của thời gian, để tiếp tục làm chứng, đấu tranh, bảo vệ. Chúng là ai? Những thứ sống sót cuối cùng? Hay tàn dư, bằng chứng còn lại cho những nỗ lực tồn sinh của con người? Chúng nhắc nhở ta rằng, hy vọng luôn tồn tại, ngay cả trong những thời khắc tăm tối nhất. Hy vọng - rồi sẽ đến một ngày, tiếng nói của chúng sẽ được lắng nghe, hành động của chúng sẽ được công nhận, di sản của chúng sẽ được ghi sử. Những nhân dạng vắng mặt, những gì họ đã đạt được, và những gì họ chưa đạt được, sẽ tiếp tục thôi thúc, truyền cảm hứng cho ta và cho những ai sau tiếp. Hy vọng - như Tuấn Mami đã từng chia sẻ, rằng "Trong cái chết, sẽ có sự sống; trong hoạn nạn, sẽ có sự hồi sinh. Luôn luôn là như thế."